

Date Printed: 01/13/2009

JTS Box Number: IFES_26
Tab Number: 35
Document Title: DRAFT CONSTITUTION
Document Date: 1993
Document Country: BEA
Document Language: RUS
IFES ID: CON00045

Can/BEA/1993/003/rus

DRAFT CONSTITUTION

ПРАЕКТ

Па стану на 14.10.93

КАНСТЫТУЦЫЯ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

**RETURN TO RESOURCE CENTER
INTERNATIONAL FOUNDATION
FOR ELECTORAL SYSTEMS ✓
1101 15th STREET, NW 3rd FLOOR
WASHINGTON, DC 20005**

Праект
Па стану на 14.10.93

КАНСТЫТУЦЫЯ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ЗАЎВАГІ

1. Тоўстым шрыфтам выдзелены прынятыя артыкулы і часткі артыкулаў.

2. Адною рысай падкрэслены змяненні ў параўнанні з праектам Канстытуцыі па стану на 04.05.1993 года, дзвюма рысамі - у параўнанні з праектам па стану на 20.08.1993 года.

3. Лічбамі адзначаны вынікі галасавання па непрынятых артыкулах і частках артыкулаў.

Праект
Па стану на 14.10.93

КАНСТЫТУЦЫЯ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Мы, народ Рэспублікі Беларусь (Беларусі),
зыходзячы з адказнасці за сучаснае і будучае Беларусі,
усведамляючы сябе паўнапраўным суб'ектам сусветнага
супольніцтва і пацвярджаючы сваю прыхільнасць да агульначалавечых
каштоўнасцей,

грунтуючыся на сваім неад'емным праве на самавызначэнне,
абапіраючыся на шматвяковую гісторыю развіцця беларускай
дзяржаўнасці,

імкнучыся зацвердзіць правы і свабоды кожнага грамадзяніна
Рэспублікі Беларусь,

жадаючы забяспечыць грамадзянскую згоду, непахісныя ўстоі
народаўладдзя і прававой дзяржавы,

прымаем гэту Канстытуцыю -- Асноўны Закон Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ I. АСНОВЫ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА ЛАДУ

204 АРТЫКУЛ 1. Рэспубліка Беларусь -- унітарная дэмакратычная
сацыяльная прававая дзяржава.

Рэспубліка валодае вяршэнствам і паўнатай улады на сваёй
тэрыторыі, самастойна ажыццяўляе ўнутраную і знешнюю палітыку.

Рэспубліка Беларусь абараняе сваю незалежнасць і
тэрытарыяльную цэласнасць, канстытуцыйны лад, забяспечвае
законнасць і правапарадак.

АРТЫКУЛ 2. Чалавек з'яўляецца вышэйшай каштоўнасцю
грамадства і дзяржавы.

217 Дзяржава адказная перад грамадзянінам за ___ стварэнне ўмоў для
I78 свабоднага і годнага развіцця асобы. Грамадзянін адказны перад дзяржавай
за няўхільнае выкананне абавязкаў, ускладзеных на яго Канстытуцыяй.

АРТЫКУЛ 3. *Агзінай крыніцай дзяржаўнай улады ў Рэспубліцы Беларусь з'яўляецца народ. Народ ажыццяўляе сваю ўладу непасрэдна і праз прадстаўнічыя органы ў формах і межах, устаноўленых Канстытуцыяй.*

Любыя дзеянні па дасягненню дзяржаўнай улады з дапамогай насілля, а таксама шляхам іншага парушэння законаў Рэспублікі Беларусь праследуюцца па закону.

АРТЫКУЛ 4. Дэмакратыя ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца на аснове разнастайнасці палітычных інстытутаў, ідэалогій і поглядаў.

Ідэалогія палітычных партый, рэлігійных або іншых грамадскіх аб'яднанняў, сацыяльных груп не можа ўстанаўлівацца ў якасці абавязковай для грамадзян.

АРТЫКУЛ 5. Палітычныя партыі, іншыя грамадскія аб'яднанні, дзейнічаючы ў рамках Канстытуцыі і законаў Рэспублікі Беларусь, садзейнічаюць выяўленню і выказванню палітычнай волі грамадзян, удзельнічаюць у выбарах.

Палітычныя партыі і іншыя грамадскія аб'яднанні маюць права карыстацца дзяржаўнымі сродкамі масавай інфармацыі ў парадку, устаноўленым законам.

Забараняецца стварэнне і дзейнасць палітычных партый, а таксама іншых грамадскіх аб'яднанняў, якія маюць на мэце насільнае змяненне канстытуцыйнага ладу ці вядуць прапаганду вайны, нацыянальнай, рэлігійнай і расавай варожасці.

АРТЫКУЛ 6. Дзяржава грунтуецца на прынцыпе падзелу ўлад: заканадаўчай, выканаўчай і судовай. Дзяржаўныя органы ў межах сваіх паўнамоцтваў дзейнічаюць самастойна, узаемадзейнічаючы паміж сабой, стрымліваючы і ўраўнаважваючы адзін аднаго.

АРТЫКУЛ 7. Дзяржава, усе яе органы і службовыя асобы звязаны правам, дзейнічаюць у межах Канстытуцыі і прынятых у адпаведнасці з ёю законаў.

Прававыя акты або іх асобныя палажэнні, прызнаныя ва ўстаноўленым законам парадку супярэчачымі палажэнням Канстытуцыі, не маюць юрыдычнай сілы.

Нарматыўныя акты дзяржаўных органаў публікуюцца або даводзяцца да ўсеагульнага ведама іншым прадугледжаным законам спосабам.

АРТЫКУЛ 8. Рэспубліка прызнае прыярытэт агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права і забяспечвае адпаведнасць ім заканадаўства.

Не дапускаецца заключэнне міжнародных дагавораў, якія супярэчаць Канстытуцыі.

АРТЫКУЛ 9. Тэрыторыя Рэспублікі Беларусь з'яўляецца натуральнай умовай існавання і прасторавай мяжой самавызначэння народа, асновай яго дабрабыту і суверэнітэту Рэспублікі Беларусь.

Тэрыторыя Беларусі адзіная і неадчужальная.

170

Тэрыторыя падзяляецца на вобласці, раёны, гарады і іншыя адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел рэспублікі вызначаецца законам.

АРТЫКУЛ 10. Грамадзяніну Рэспублікі Беларусь гарантуецца абарона і заступніцтва дзяржавы як на тэрыторыі Беларусі, так і за яе межамі.

169

Ніхто не можа быць пазбаўлены грамадзянства рэспублікі або права змяніць грамадзянства.

Грамадзянін Рэспублікі Беларусь не можа быць выдадзены замежнай дзяржаве, калі іншае не прадугледжана міжнароднымі дагаворамі рэспублікі.

Набыццё і страта грамадзянства ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з законам.

АРТЫКУЛ 11. Замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства на тэрыторыі Беларусі карыстаюцца правамі і свабодамі і выконваюць абавязкі нароўні з грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, калі іншае не ўстаноўлена Канстытуцыяй, законам і міжнароднымі дагаворамі.

197

АРТЫКУЛ 12. Рэспубліка Беларусь можа надаць права прытулку асобам, якія церпяць пераслед у іншых дзяржавах за палітычныя, рэлігійныя перакананні або нацыянальную прыналежнасць.

228

АРТЫКУЛ 13. Дзяржава прадастаўляе ўсім роўныя правы для ажыццяўлення гаспадарчай і іншай дзейнасці, акрамя забароненай законам, і гарантуе роўную абарону і роўныя ўмовы для развіцця ўсіх форм уласнасці.

Дзяржава ажыццяўляе рэгуляванне эканамічнай дзейнасці ў інтарэсах чалавека і грамадства.

Законам могуць быць вызначаны аб'екты, якія знаходзяцца толькі ва ўласнасці дзяржавы, а таксама замацавана выключнае права дзяржавы на ажыццяўленне асобных відаў дзейнасці.

225 АРТЫКУЛ 14. Дзяржава рэгулюе адносіны паміж сацыяльнымі, нацыянальнымі і іншымі супольнасцямі на аснове прынцыпаў роўнасці перад законам, павялічэння іх правоў і інтарэсаў.

АРТЫКУЛ 15. Дзяржава адказная за захаваанне гісторыка-культурнай спадчыны, свабоднае развіццё культур усіх нацыянальных супольнасцей, якія пражываюць у Рэспубліцы Беларусь.

АРТЫКУЛ 16. Усе рэлігіі і веравызнанні роўныя перад законам. Устанаўленне якіх-небудзь пераваг або абмежаванняў адной рэлігіі або веравызнання ў адносінах да іншых не дапускаецца.

223 Забараняецца дзейнасць канфесіянальных арганізацый, іх органаў і прадстаўнікоў, якая накіравана супраць суверэнітэту рэспублікі, яе канстытуцыйнага лагу і грамадзянскай згоды ці звязана з парушэннем правоў і свабод грамадзян.

Адносіны дзяржавы і канфесій рэгулююцца законам.

204 АРТЫКУЛ 17. Дзяржаўнай мовай Рэспублікі Беларусь з'яўляецца беларуская мова.

II 6 Афіцыйны статус іншых моў вызначаецца законам.

АРТЫКУЛ 18. Рэспубліка у сваёй знешняй палітыцы выходзіць з прынцыпаў роўнасці дзяржаў, непрымянення сілы або пагрозы сілай, непарушнасці межаў, мірнага ўрэгулявання спрэчак, неўмяшання ва ўнутраныя справы і іншых агульнапрызнаных прынцыпаў і норм міжнароднага права.

Рэспубліка Беларусь ставіць за мэту зрабіць сваю тэрыторыю бяз'ядзернай зонай, а дзяржаву -- нейтральнай.

АРТЫКУЛ 19. Сімваламі Рэспублікі Беларусь як суверэннай дзяржавы з'яўляюцца яе Дзяржаўны сцяг, Дзяржаўны герб і Дзяржаўны гімн.

II 39 Дзяржаўны сцяг, Дзяржаўны герб і Дзяржаўны гімн зацвярджаюцца законам.

АРТЫКУЛ 20. Сталіца Рэспублікі Беларусь -- горад Мінск.

Статус горада Мінска вызначаецца законам.

РАЗДЗЕЛ II. АСОБА, ГРАМАДСТВА, ДЗЯРЖАВА

АРТЫКУЛ 21. Забеспячэнне правоў і свабод грамадзян Рэспублікі Беларусь з'яўляецца вышэйшай мэтай рэспублікі.

Дзяржава гарантуе правы і свабоды грамадзян рэспублікі, замацаваныя ў Канстытуцыі, законах і прадугледжаныя міжнароднымі абавязальствамі дзяржавы.

АРТЫКУЛ 22. Усе роўныя перад законам і маюць права без усякай дыскрымінацыі на роўную абарону правоў і законных інтарэсаў.

АРТЫКУЛ 23. Абмежаванне правоў і свабод асобы дапускаецца толькі ў выпадках, прадугледжаных законам, у інтарэсах нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку, абароны маралі, здароўя насельніцтва, правоў і свабод іншых асоб.

Ніхто не можа карыстацца перавагамі і прывілеямі, якія супярэчаць закону.

АРТЫКУЛ 24. Кожны мае права на жыццё.

Дзяржава абараняе жыццё чалавека ад любых проціпраўных замахаў.

119 *Смяротная кара да яе адмены можа прымяняцца ў адпаведнасці з законам як выключная мера пакарання за асабліва цяжкія злачынствы і толькі па прыговору суда.*

АРТЫКУЛ 25. Дзяржава забяспечвае свабоду, недатыкальнасць і годнасць асобы. Абмежаванне або пазбаўленне асабістай свабоды магчыма ў выпадках і парадку, устаноўленых законам.

Асоба, узятая пад варту, мае права на судовую праверку законнасці яе затрымання або арышту.

Ніхто не павінен падвяргацца катаванням, жорсткаму, бесчалавечнаму або зневажальнаму да яго годнасці абыходжанню ці пакаранню, а таксама без яго згоды падвяргацца медыцынскім або іншым доследам.

АРТЫКУЛ 26. Ніхто не можа быць прызнаны вінаватым у злачынстве, калі яго віна не будзе ў прадугледжаным законам парадку даказана і ўстаноўлена ўступішым у законную сілу прысудам суда. Той, каго абвінавачваюць, не павінен даказваць сваю невінаватасць.

АРТЫКУЛ 27. Ніхто не павінен прымушацца да дачы паказанняў і тлумачэнняў супраць самога сябе, членаў сваёй сям'і, блізкіх родных. Доказы, атрыманыя з парушэннем закона, не маюць юрыдычнай сілы.

АРТЫКУЛ 28. Кожны мае права на абарону ад незаконнага ўмяшання ў яго асабістае жыццё, у тым ліку ад замаху на тайну яго карэспандэнцыі, тэлефонных і іншых паведамленняў, на яго гонар і годнасць.

АРТЫКУЛ 29. Недатыкальнасць жыцця і іншых законных уладанняў грамадзян гарантуецца. Ніхто не мае права без законнай падставы ўвайсці ў жыллё і іншае законнае ўладанне грамадзяніна супраць яго волі.

АРТЫКУЛ 30. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права свабодна перамяшчацца і выбіраць месца жыхарства ў межах Рэспублікі Беларусь, пакідаць яе і бесперашкодна вяртацца назад.

АРТЫКУЛ 31. Кожны мае права самастойна вызначаць свае адносіны да рэлігіі, асабіста або сумесна з іншымі вызнаваць любую рэлігію або не вызнаваць ніякай, выказаць і распаўсюджаць перакананні, звязаныя з адносінамі да рэлігіі, удзельнічаць у адпраўленні рэлігійных культаў, рытуалаў, абрадаў.

АРТЫКУЛ 32. Шлюб, сям'я, мацярынства, бацькоўства і дзяцінства знаходзяцца пад абаронай дзяржавы.

155 *Жанчына і мужчына па дасягненні шлюбнага ўзросту маюць права ўступіць у шлюб. Шлюб грунтуецца на добраахвотнай згодзе. Муж і жонка раўнапраўныя ў сямейных адносінах.*

223 *Бацькі або асобы, якія іх замяняюць, маюць права і абавязаны выхоўваць дзяцей, клапаціцца аб іх здароўі, развіцці і навучанні. Дзіця не павінна падвяргацца жорсткаму абыходжанню або знявазе, прыцягвацца да работ, якія могуць нанесці шкоду яго фізічнаму, разумовому або маральнаму развіццю. Дзеці абавязаны клапаціцца пра бацькоў, а таксама асоб, якія іх замяняюць, і аказваць ім дапамогу.*

АРТЫКУЛ 33. Кожнаму гарантуецца свабода поглядаў, перакананняў і іх свабоднае выказанне.

Ніхто не можа быць прымушаны да выказвання сваіх перакананняў або адмовы ад іх.

200 *Манапалізацыя сродкаў масавай інфармацыі дзяржавай, грамадскімі аб'яднаннямі або асобнымі грамадзянамі, а таксама цензура не дапускаюцца.*

АРТЫКУЛ 34. Грамадзянам Рэспублікі Беларусь гарантуецца права на атрыманне, захоўванне і распаўсюджванне поўнай, дакладнай і своечасовай інфармацыі аб дзейнасці дзяржаўных органаў, грамадскіх аб'яднанняў, аб палітычным, эканамічным і міжнародным жыцці, стане навакольнага асяроддзя.

Дзяржаўныя органы, грамадскія аб'яднанні, службовыя асобы абавязаны прадаставіць грамадзяніну Рэспублікі Беларусь магчымасць азнаёміцца з матэрыяламі, якія закранаюць яго правы і законныя інтарэсы.

АРТЫКУЛ 35. Свабода сходаў, мітынгаў, вулічных шэсцяў, дэманстрацый і пікетавання, якія не парушаюць правапарадак і правы іншых грамадзян Рэспублікі Беларусь, гарантуецца дзяржавай. Парадак правядзення ўказаных мерапрыемстваў усталяваецца законам.

АРТЫКУЛ 36. Кожны мае права на свабоду аб'яднанняў. _____

Судзі, пракурорскія работнікі, супрацоўнікі органаў унутраных спраў, Кантрольнай палаты, органаў бяспекі, ваеннаслужачыя не могуць быць членамі палітычных партый і іншых грамадскіх аб'яднанняў, якія дамагаюцца палітычных мэт.

АРТЫКУЛ 37. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права ўдзельнічаць у вырашэнні дзяржаўных спраў як непасрэдна, так і праз свабодна выбраных прадстаўнікоў. Непасрэдны ўдзел грамадзян у кіраванні справамі грамадства і дзяржавы забяспечваецца правядзеннем рэферэндумаў, абмеркаваннем праектаў законаў і пытанняў рэспубліканскага і мясцовага значэння, іншымі ўстаноўленымі законам спосабамі.

АРТЫКУЛ 38. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права свабодна выбіраць і быць выбранымі ў дзяржаўныя органы на аснове ўсеагульнага, роўнага, прамога выбарчага права зры тайным галасаванні.

АРТЫКУЛ 39. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці са сваімі здольнасцямі, прафесійнай падрыхтоўкай маюць права роўнага доступу да любых пасадаў у дзяржаўных органах.

АРТЫКУЛ 40. Кожны мае права накіроўваць асабістыя або калектыўныя звароты ў дзяржаўныя органы.

Дзяржаўныя органы, а таксама службовыя асобы абавязаны разгледзець зварот і даць адказ па сутнасці ва ўстаноўлены законам

тэрмін. Агмова ад разгляду падазенай заявы павінна быць пісьмова матывавана.

АРТЫКУЛ 41. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права на працу як найбольш гастойны спосаб самасцвярджэння чалавека, гэта значыць права на выбар прафесіі, рогу заняткаў і работы ў адпаведнасці з прываннем, згольнасцімі, адукацыяй і прафесійнай падрыхтоўкай, а таксама на здаровыя і бяспечныя ўмовы працы:

215 Дзяржава стварае ўмовы для поўнай занятасці насельніцтва. У выпадку незанятасці асобы па не залежных ад яе прычынах ёй гарантуецца навучанне новым спецыяльнасцям і павышэнне кваліфікацыі з улікам грамадскіх патрэбнасцей, а таксама дапамога па беспрацоўю ў адпаведнасці з законам.

194 Працоўныя маюць права на абарону сваіх эканамічных і сацыяльных інтарэсаў, уключаючы права на аб'яднанне ў прафесійныя саюзы, заключэнне калектыўных дагавораў (пагадненняў) і права на забастоўку.

226 Прымусовая праца забараняецца. Не лічыцца прымусовай працай вайсковая або альтэрнатыўная ёй грамадзянская служба, а таксама работа або служба, якая вызначаецца прыгаворам суда або ў адпаведнасці з законам аб надзвычайным і ваенным становішчы.

АРТЫКУЛ 42. Працоўныя на найму маюць права на ўзнагароджанне за выкананую работу ў адпаведнасці з яе колькасцю, якасцю і грамадскім значэннем, але не ніжэй устаноўленага дзяржавай мінімальнага размеру. Жанчыны і мужчыны, дарослыя і непаўналетнія маюць права на роўнае ўзнагароджанне за працу роўнай вартасці.

АРТЫКУЛ 43. Працоўныя маюць права на адпачынак. Для тых, хто працуе па найму, гэта права забяспечваецца ўстанавленнем рабочага тыдня, які не перавышае 40 гадзін, скарачанай працягласцю работы ў начны час, прадастаўленнем штогадовых аплатных водпусках, дзён штыотыднёвага адпачынку.

АРТЫКУЛ 44. Дзяржава гарантуе кожнаму права ўласнасці.

Уласнік мае права валодаць, карыстацца і распараджацца маёмасцю як аднаасобна, так і сумесна з іншымі асобамі. Недатыкальнасць уласнасці, права яе атрымання ў спадчыну ахоўваюцца законам.

Прымусовае адтужэнне маёмасці дапускаецца толькі па матывах грамадскай неабходнасці пры захаванні умоў і парадку, устаноўленых

законам, са своечасовым і поўным кампенсаваннем кошту адчужанай маёмасці, а таксама па прыговору суда.

Ажыццяўленне права ўласнасці не павінна наносіць шкоды навакольнаму асяроддзю, гісторыка-культурным каштоўнасцям, ўціскаць правы і абараняемыя законам інтарэсы іншых асоб.

АРТЫКУЛ 45. Грамадзянам Рэспублікі Беларусь гарантуецца права на ахову здароўя, уключаючы бясплатнае лячэнне ў дзяржаўных установах аховы здароўя.

Права грамадзян Рэспублікі Беларусь на ахову здароўя забяспечваецца таксама развіццём фізічнай культуры і спорту, мерамі па адраўленню навакольнага асяроддзя, магчымацю карыстання адраўленчымі ўстановамі, удасканалваннем аховы працы.

АРТЫКУЛ 46. Кожны мае права на спрыяльнае навакольнае асяроддзе і на пакрыццё шкоды, прычыненай парушэннем гэтага права.

225 АРТЫКУЛ 47. Кожны мае права на сацыяльнае забяспячэнне ў старасці, у выпадку хваробы, інваліднасці, страты працаздольнасці, страты корміцеля і ў іншых выпадках, прадагледжаных законам.

149 Дзяржава працягла асаблівы клопат аб асобах, якія страцілі здароўе пры абароне дзяржаўных і грамадскіх інтарэсаў.

АРТЫКУЛ 48. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права на жыллё. Гэта права забяспечваецца развіццём дзяржаўнага, грамадскага і прыватнага жыллёвага фонду, садзейнічаннем грамадзянам у набыцці жылля.

Ніхто не можа быць адвольна пазбаўлены жылля.

АРТЫКУЛ 49. Кожны мае права на адукацыю.

193 Гарантуецца даступнасць і бясплатнасць абавязковай адукацыі, узровень якой вызначаецца законам.

205 Прафесійна-тэхнічная, сярэдня, сярэдня спецыяльная і вышэйшая адукацыя даступная для ўсіх у адпаведнасці са здольнасцямі кожнага. Кожны можа на конкурснай аснове бясплатна атрымаць адпаведную адукацыю ў дзяржаўных навучальных установах.

118 АРТЫКУЛ 50. Кожны мае права захоўваць сваю нацыянальную прыналежнасць, таксама як ніхто не можа быць прымушаны і вызначэння і ўказання нацыянальнай прыналежнасці.

Знявага нацыянальнай годнасці праследуецца па закону.

213 Кожны мае права карыстацца роднай мовай, выбіраць мову зносін.
213 Дзяржава гарантуе ў адпаведнасці з законам свабоду выбару мовы
выхавання і навучання.

АРТЫКУЛ 51. Кожны мае права на ўдзел у культурным жыцці.
Гэта права забяспечваецца агульнадаступнасцю каштоўнасцей
айчынай і сусветнай культуры, якія знаходзяцца ў дзяржаўных і
грамадскіх фондах, развіццём сеткі культурна-асветных устаноў.

Свабода мастацкай, навуковай, тэхнічнай творчасці і выкладання
гарантуецца.

Інтэлектуальная ўласнасць ахоўваецца законам.

АРТЫКУЛ 52. Кожны, хто знаходзіцца на тэрыторыі Рэспублікі
Беларусь, абавязаны выконваць яе Канстытуцыю, законы і паважаць
нацыянальныя традыцыі.

216 АРТЫКУЛ 53. Кожны ___ абавязаны паважаць годнасць, правы,
свабоды, законныя інтарэсы іншых асоб.

АРТЫКУЛ 54. Кожны абавязаны берагчы гісторыка-культурную
спадчыну і іншыя культурныя каштоўнасці.

208 АРТЫКУЛ 55. Ахова ___ прыроднага асяроддзя -- абавязак кожнага.

АРТЫКУЛ 56. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь абавязаны прымаць
удзел у фінансаванні дзяржаўных расходаў шляхам выплаты
дзяржаўных падаткаў, пошлін і іншых плаццяжоў.

АРТЫКУЛ 57. Абарона Рэспублікі Беларусь -- абавязак і свясчэнны
доўг грамадзяніна Рэспублікі Беларусь.

Парадак праходжання вайскавай службы, падставы і ўмовы
вызвалення ад вайскавай службы ці замена яе альтэрнатыўнай
устанаўліваюцца законам.

АРТЫКУЛ 58. Ніхто не можа быць прымушаны ___ да выканання
абавязкаў, якія не прадугледжаны Канстытуцыяй і яе законамi, ці да
адмаўлення ад сваіх правоў.

АРТЫКУЛ 59. Дзяржава абавязана прымаць усе даступныя ёй
меры па стварэнню ўнутранага і міжнароднага парадку, неабходнага
для поўнага ажыццяўлення правоў і свабод грамадзян Рэспублікі
Беларусь, прадугледжаных Канстытуцыяй.

АРТЫКУЛ 60. Дзяржаўныя органы, службовыя і іншыя асобы, якім
даверана выкананне дзяржаўных функцый, абавязаны ў межах сваёй

компетэнцыі прымаць неабходныя меры для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод асобы.

Гэтыя органы і асобы нясуць адказнасць за дзеянні, якія парушаюць правы і свабоды асобы.

223 АРТЫКУЛ 61. Кожнаму гарантуецца абарона яго правоў і свабод компетэнтным, незалежным і неперадзутым судом ва ўстаноўленыя законам тэрміны.

198 З мэтай абароны правоў, свабод, гонару і годнасці грамадзяне маюць права спатнаць у судовым парадку як маёмасную шкоду, так і матэрыяльнае кампенсаванне маральнай шкоды.

225 АРТЫКУЛ 62. Кожны _____ мае права на юрыдычную дапамогу для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод, уключаючы права карыстацца ў любы момант дапамогай адвакатаў і іншых сваіх прадстаўнікоў у судзе, іншых дзяржаўных органах, органах мясцовага кіравання, на прадпрыемствах, ва ўстановах, у арганізацыях, грамадскіх аб'яднаннях і ў адносінах са службовымі асобамі і грамадзянамі. У выпадках, прадугледжаных законам, юрыдычная дапамога аказваецца за кошт дзяржаўных сродкаў.

114 _____ Працідзеянне аказанню прававой дапамогі ў Рэспубліцы Беларусь забараняецца.

АРТЫКУЛ 63. Ажыццяўленне прадугледжаных гэтай Канстытуцыяй правоў і свабод асобы можа быць прыпынена толькі ва ўмовах надзвычайнага або ваеннага становішча ў парадку і межах, устаноўленых Канстытуцыяй і законам.

Пры ажыццяўленні асобых мер у перыяд надзвычайнага становішча не могуць абмяжоўвацца правы, прадугледжаныя ў артыкуле 24, частцы трэцяй артыкула 25, артыкулах 26, 31 Канстытуцыі.

РАЗДЗЕЛ III. ВЫБАРЧАЯ СІСТЭМА. РЭФЕРЭНДУМ

Глава 1. ВЫБАРЧАЯ СІСТЭМА

АРТЫКУЛ 64. Выбары дэпутатаў і іншых асоб, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады народам, з'яўляюцца ўсеагульнымі: права выбіраць маюць грамадзяне Рэспублікі Беларусь, дасягнуўшыя 18 гадоў.

155 У выбарах не ўдзельнічаюць грамадзяне, прызнаныя судом недзяездальнымі, асобы, якія ўтрымліваюцца па прыговору суда ў месцах пазбаўлення волі. У галасаванні не прымаюць удзел асобы, у адносінах да

якіх у парадаку устаноўленым крмінальна-працэсуальным заканадаўствам, выбрана мера стрымання -- утрыманне пад вартай. Любое прамое або ўскоснае абмежаванне выбарчых правоў грамадзян у іншых выпадках з'яўляецца недапушчальным і караецца па закону.

217 АРТЫКУЛ 65. Узроставы ценз дэпутатаў і іншых асоб, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады, вызначаецца адпаведнымі законамі, калі іншае не праугледжана Канстытуцыяй.

АРТЫКУЛ 66. Выбары з'яўляюцца свабоднымі: выбаршчык асабіста вырашае, ці ўдзельнічаць яму ў выбарах і за каго галасаваць.

Падрыхтоўка і правядзенне выбараў праводзяцца адкрыта і галосна.

185 АРТЫКУЛ 67. Выбары з'яўляюцца роўнымі: выбаршчыкі маюць роўную колькасць галасоў; колькасць выбаршчыкаў у кожнай выбарчай акрузе павінна быць прыкладна роўнай; кандыдаты, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады народам, удзельнічаюць у выбарах на роўных падставах.

АРТЫКУЛ 68. Выбары з'яўляюцца прамымі: дэпутаты выбіраюцца грамадзянамі непасрэдна.

АРТЫКУЛ 69. Галасаванне на выбарах з'яўляецца тайным: кантроль за волевыяўленнем выбаршчыкаў у ходзе галасавання забараняецца.

АРТЫКУЛ 70. Права вылучэння кандыдатаў у дэпутаты належыць грамадскім аб'яднанням, працоўным калектывам і грамадзянам у адпаведнасці з законам.

АРТЫКУЛ 71. Расходы на падрыхтоўку і правядзенне выбараў ажыццяўляюцца за кошт дзяржавы ў межах выдзеленых на гэтыя мэты сродкаў.

АРТЫКУЛ 72. Правядзенне выбараў забяспечваюць выбарчыя камісіі.

Парадак правядзення выбараў вызначаецца законамі Рэспублікі Беларусь.

Выбары не праводзяцца ў перыяд надзвычайнага або ваеннага становішча.

Глава 2. РЕФЕРЭНДУМ (НАРОДНАЕ ГАЛАСАВАННЕ)

АРТЫКУЛ 73. Для вырашэння важнейшых пытанняў дзяржаўнага і грамадскага жыцця могуць праводзіцца рэспубліканскія і мясцовыя рэферэндумы.

АРТЫКУЛ 74. Рэспубліканскія рэферэндумы назначаюцца Вярхоўным Саветам рэспублікі па прапанове Прэзідэнта рэспублікі або не менш як 500 тысяч грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам.

Вярхоўны Савет не пазней чым за 30 дзён пасля ўнясення на яго разглядае у адпаведнасці з законам прапанову Прэзідэнта або грамадзян аб правядзенні рэферэндуму абавязаны назначыць дату правядзення рэспубліканскага рэферэндуму.

Пытанне аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму можа быць разгледжана Вярхоўным Саветам таксама па ініцыятыве не менш як 80 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

АРТЫКУЛ 75. Мясцовыя рэферэндумы назначаюцца адпаведнымі мясцовымі прадстаўнічымі органамі па сваёй ініцыятыве або па прапанове не менш дзесяці працэнтаў грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам і пражываюць на адпаведнай тэрыторыі.

АРТЫКУЛ 76. Рэферэндумы праводзяцца шляхам усеагульнага, свабоднага, роўнага і тайлага галасавання.

У рэферэндумах удзельнічаюць грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія валодаюць выбарчым правам.

208 АРТЫКУЛ 77. Рэферэндум лічыцца абдуўшымся, калі ў ім прынялі ўдзел больш палавіны грамадзян, унесеныя ў спісы для галасавання.

115 Рашэнне лічыцца прынятым рэферэндумам пры ўмове, што за яго прагаласавала большасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні, калі іншае не прадагледжана Канстытуцыяй.

АРТЫКУЛ 78. Рашэнні, прынятыя рэферэндумам, могуць быць адменены або зменены толькі шляхам рэферэндуму, калі іншае не будзе устаноўлена рэферэндумам.

АРТЫКУЛ 79. Парадак правядзення рэспубліканскіх і мясцовых рэферэндумаў, а таксама пералік пытанняў, якія не могуць быць вынесены на рэферэндум, вызначаюцца законам Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ IV. ЗАКАНАДАЎЧАЯ, ВЫКАНАЎЧАЯ І СУДОВАЯ УЛАДА

Глава 3. ВЯРХОЎНЫ САВЕТ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

АРТЫКУЛ 80. Вярхоўны Савет з'яўляецца вышэйшым прадстаўнічым пастаянна дзеючым і адзіным заканадаўчым органам дзяржаўнай улады рэспублікі.

АРТЫКУЛ 81. Вярхоўны Савет складаецца з 240 дэпутатаў, якія выбіраюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь.

Дэпутатам Вярхоўнага Савета можа быць любы грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які валодае выбарчым правам і дасягнуў узросту 25 гадоў.

АРТЫКУЛ 82. Тэрмін паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета -- пяць гадоў.

Паўнамоцтвы Вярхоўнага Савета могуць быць датэрмінова спынены па пастанове Вярхоўнага Савета, прынятай большасцю не менш як 160 дэпутатаў.

Выбары новага складу Вярхоўнага Савета назначаюцца не пазней чым за тры месяцы да заканчэння паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета.

АРТЫКУЛ 83. Першае пасяджэнне Вярхоўнага Савета склікаецца Цэнтральнай камісіяй Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенню рэспубліканскіх рэферэндумаў не пазней чым за 30 дзён пасля выбараў.

АРТЫКУЛ 84. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь:

- 1) назначае рэспубліканскія рэферэндумы;
- 2) прымае і змяняе Канстытуцыю;
- 3) прымае законы і пастановы і ажыццяўляе кантроль за іх выкананнем;
- 4) дае тлумачэнне Канстытуцыі і законаў;
- 5) прызначае чарговыя выбары дэпутатаў Вярхоўнага Савета і мясцовых Саветаў;
- 6) утварае Цэнтральную камісію па выбарах і правядзенню рэспубліканскіх рэферэндумаў;

7) выбірае Канстытуцыйны Суд, Вярхоўны Суд, Вышэйшы Гаспадарчы Суд, Генеральнага пракурора, Старшыню і Савет Кантрольнай палаты, Старшыню і членаў Праўлення Нацыянальнага банка;

8) вызначае парадак вырашэння пытанняў адміністрацыйна-тэрытарыяльнага ўладкавання дзяржавы;

9) вызначае асноўныя напрамкі ўнутранай і знешняй палітыкі рэспублікі;

10) зацвярджае рэспубліканскі бюджэт, справаздачу аб яго выкананні, нарматывы адлічэнняў ад агульнадзяржаўных падаткаў і даходаў у мясцовыя бюджэты;

11) устанаўлівае рэспубліканскія падаткі і зборы, ажыццяўляе кантроль за грашовай эмсіяй;

12) ратыфікуе і дэсансуе міжнародныя дагаворы Рэспублікі Беларусь;

13) прымае рашэнні аб амністыі;

14) вызначае ваенную дактрыну;

15) аб'яўляе вайну і заключае мір;

16) устанаўлівае дзяржаўныя ўзнагароды, класныя чыны і званні Рэспублікі Беларусь;

17) прымае пастановы аб роспуску мясцовых Саветаў і назначае новыя выбары ў выпадку сістэматычнага або грубога парушэння імі патрабаванняў заканадаўства;

18) адмяняе _____ распараджэнні Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь у выпадках, калі яны супярэчаць законам і пастановам Вярхоўнага Савета.

Вярхоўны Савет мае права адмяняць рашэнні мясцовых Саветаў у выпадку неадпаведнасці іх закону.

Вярхоўны Савет можа вырашаць іншыя пытанні ў адпаведнасці з Канстытуцыяй.

АРТЫКУЛ 85. Галасаванне на пасяджэннях Вярхоўнага Савета ажыццяўляецца дэпутатамі асабіста.

Законы і пастановы Вярхоўнага Савета лічацца прынятымі пры ўмове, што за іх прагаласавалі не менш як 121 дэпутат, калі інашэ не прагугледжана Канстытуцыяй.

Прынятыя законы ў дзесяцідзённы тэрмін з дня прыняцця накіроўваюцца на подпіс Прэзідэнту.

АРТЫКУЛ 86. Вярхоўны Савет выбірае з ліку дэпутатаў Вярхоўнага Савета Старшыню Вярхоўнага Савета, Першага намесніка Старшыні Вярхоўнага Савета і намеснікаў Старшыні Вярхоўнага Савета.

АРТЫКУЛ 87. Старшыня Вярхоўнага Савета выбіраецца тайным галасаваннем. Ён пасправаздачны Вярхоўнаму Савету.

АРТЫКУЛ 88. Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь:

1) ажыццяўляе агульнае кіраўніцтва падрыхтоўкай пытанняў, якія падлягаюць разгляду Вярхоўным Саветам;

2) вядзе пасяджэнні Вярхоўнага Савета;

3) прадстаўляе Вярхоўны Савет у адносінах з органамі і арганізацыямі ўнутры краіны і за мяжой;

4) падпісвае пастановы, прынятыя Вярхоўным Саветам;

5) прадстаўляе Вярхоўнаму Савету кандыдатуры для выбарна на пасады Першага намесніка і намеснікаў Старшыні Вярхоўнага Савета, Генеральнага пракурора, Старшыні Кантрольнай палаты;

6) кіруе работай апарату Вярхоўнага Савета.

Старшыня Вярхоўнага Савета выдае распараджэнні.

Першы намеснік і намеснікі Старшыні Вярхоўнага Савета рэспублікі выконваюць па даручэнню Старшыні Вярхоўнага Савета рэспублікі асобныя яго абавязкі і замяшчаюць Старшыню ў выпадку яго адсутнасці або немагчымасці ажыццяўлення ім сваіх абавязкаў.

АРТЫКУЛ 89. Вярхоўны Савет выбірае з ліку дэпутатаў пастаянныя камісіі і іншыя органы для вядзення законапраектнай работы, палярэдняга разгляду і падрыхтоўкі пытанняў, якія адносяцца да ведання Вярхоўнага Савета, ажыццяўлення кантролю за выкананнем законаў.

У выпадку неабходнасці Вярхоўны Савет рэспублікі можа ствараць следчыя, рэвізійныя і іншыя часовыя камісіі.

АРТЫКУЛ 90. Для арганізацыі работы Вярхоўнага Савета ствараецца Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

У склад Прэзідыума Вярхоўнага Савета уваходзяць Старшыня Вярхоўнага Савета, Першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета, намеснікі Старшыні Вярхоўнага Савета і дэпутаты ў парадку, прадагледжаным Рэгламентам Вярхоўнага Савета.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета ўзначальвае Старшыня Вярхоўнага Савета.

АРТЫКУЛ 91. Права заканадаўчай ініцыятывы ў Вярхоўным Савец Рэспублікі Беларусь належыць дэпутатам Вярхоўнага Савета, пастаянным камісіям Вярхоўнага Савета, Прэзідэнту рэспублікі, Вярхоўнаму Суду рэспублікі, Вышэйшаму Гаспадарчаму Суду рэспублікі, Генеральнаму пракурору рэспублікі, Кантрольнай палаце рэспублікі, Нацыянальнаму банку рэспублікі, а таксама грамадзянам, якія валодаюць выбарчым правам, у колькасці не менш як 50 тысяч чалавек.

АРТЫКУЛ 92. Паўнамоцтвы Вярхоўнага Савета захоўваюцца аж да адкрыцця першага пасяджэння Вярхоўнага Савета новага склікання.

АРТЫКУЛ 93. Дэпутатамі Вярхоўнага Савета не могуць быць Прэзідэнт, члены Кабінета Міністраў, суддзі, а таксама іншыя асобы, якія прызначаюцца на пасаду Прэзідэнтам або па ўзгадненню з ім.

АРТЫКУЛ 94. Дэпутат Вярхоўнага Савета не нясе юрыдычнай адказнасці за сваю дзейнасць у Вярхоўным Савец, акая ажыццяўляецца ў адпаведнасці з Канстытуцыяй, як у перыяд выканання дэпутацкіх паўнамоцтваў, так і пасля іх спынення.

Дэпутат Вярхоўнага Савета не можа быць прыцягнуты да крмінальнай адказнасці, арыштаваны, іншым чынам пазбаўлены асабістай свабоды без згоды Вярхоўнага Савета, акрамя выпадкаў затрымання на месцы ўчынення злачынства.

Крмінальная справа супраць дэпутата Вярхоўнага Савета можа быць узбуджана Генеральным пракурорам са згоды Вярхоўнага Савета, а ў перыяд паміж сесіямі -- са згоды Прэзідыума Вярхоўнага Савета.

АРТЫКУЛ 95. Парадак дзейнасці Вярхоўнага Савета яго органаў і дэпутатаў вызначаецца Рэгламентам Вярхоўнага Савета, які прымаецца Вярхоўным Саветам і падпісваецца яго Старшынёй, а таксама іншымі заканадаўчымі актамі рэспублікі.

Глава 4. ПРЭЗІДЭНТ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

АРТЫКУЛ 96. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь з'яўляецца кіраўніком дзяржавы і выканаўчай улады.

АРТЫКУЛ 97. Прэзідэнтам можа быць выбраны грамадзянін Рэспублікі Беларусь не малагаейшы за 45 гадоў і не старэйшы за 65 гадоў.

які валодае выбарчым правам і пражывае ў Рэспубліцы Беларусь не менш дзесяці гадоў.

АРТЫКУЛ 98. Прэзідэнт выбіраецца непасрэдна народам рэспублікі. Тэрмін паўнамоцтваў Прэзідэнта -- пяць гадоў. Адна і тая ж асоба можа быць Прэзідэнтам не больш двух тэрмінаў.

Кандыдаты на пасаду Прэзідэнта вылучаюцца не менш чым 40 дэпутатамі Вярхоўнага Савета, грамадзянамі Рэспублікі Беларусь -- пры наяўнасці не менш як 50 тысяч подпісаў выбаршчыкаў.

Выбары Прэзідэнта назначаюцца Вярхоўным Саветам не пазней чым за пяць месяцаў і праводзяцца не пазней чым за два месяцы да сканчэння тэрміну паўнамоцтваў папярэдняга Прэзідэнта.

Калі пасада Прэзідэнта аказалася вакантнай, выбары праводзяцца не раней чым праз 30 дзён і не пазней чым праз 70 дзён з дня адкрыцця вакансіі.

АРТЫКУЛ 99. Прэзідэнт дзічыцца выбраным, калі за яго прагаласавала больш як палавіна грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія прынялі ўдзел у галасаванні.

Калі ні адзін з кандыдатаў не набраў неабходнай колькасці галасоў, то ў двухтыднёвы тэрмін праводзіцца другі тур галасавання па двух кандыдатах, якія атрымалі найбольшую колькасць галасоў выбаршчыкаў. Выбраным лічыцца кандыдат у Прэзідэнты, які атрымаў пры паўторным галасаванні больш палавіны галасоў выбаршчыкаў, што прынялі ўдзел у галасаванні.

Парадак правядзення выбараў Прэзідэнта вызначаецца законам Рэспублікі Беларусь.

АРТЫКУЛ 100. Прэзідэнт заступае на пасаду пасля прынясення Прысягі наступнага зместу:

"Заступаючы на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, урачыста клянуся служыць народу Рэспублікі Беларусь, выконваць Канстытуцыю і законы Рэспублікі Беларусь, добрасумленна выконваць ускладзеныя на мяне высокія абавязкі".

Прысяга прыносіцца ва урачыстай абстаноўцы на спецыяльным пасяджэнні Вярхоўнага Савета не пазней двух месяцаў з дня выбарання Прэзідэнта. З моманту прынясення Прысягі нававыбраным Прэзідэнтам паўнамоцтва папярэдняга Прэзідэнта спыняюцца.

АРТЫКУЛ 101. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь:

1) прымае меры па ахове суверэнітэту, нацыянальнай бяспекі і тэрытарыяльнай цэласнасці Рэспублікі Беларусь, забеспячэнню палітычнай і эканамічнай стабільнасці, захоўванню правоў і свабод грамадзян;

2) кіруе сістэмай органаў выканаўчай улады і забяспечвае іх узаемадзеянне з прадстаўнічымі органамі;

3) стварае і скасоўвае міністэрствы, дзяржаўныя камітэты і іншыя цэнтральныя органы кіравання Рэспублікі Беларусь;

4) са згоды Вярхоўнага Савета назначае і вызваляе ад пасады Прэм'ер-міністра, яго намесніка, міністраў замежных спраў, фінансаў, абароны, унутраных спраў, Старшыню Камітэта дзяржаўнай бяспекі, назначае і вызваляе ад пасады іншых членаў Кабінета Міністраў, прымае адстаўку ўказаных у гэтым пункце асоб;

5) прадстаўляе Вярхоўнаму Савету кандыдаатуры для выбарання на пасады Старшыні Канстытуцыйнага Суда, Старшыні Вярхоўнага Суда, Старшыні Вышэйшага Гаспадарчага Суда, Старшыні Праўлення Нацыянальнага банка;

6) штогод прадстаўляе Вярхоўнаму Савету даклады аб становішчы рэспублікі, па ўласнай ініцыятыве або па прапанове Вярхоўнага Савета інфармуе Вярхоўны Савет рэспублікі аб рэалізацыі ўнутранай і знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь;

7) звяртаецца з пасланнямі да народа рэспублікі і Вярхоўнага Савета;

8) наведвае Вярхоўнаму Савету аб Праграме дзейнасці Кабінета Міністраў;

9) мае права ўдзельнічаць у рабоце Вярхоўнага Савета і яго органаў, выступаць перад імі ў любы час з прамовай або наведаннем;

10) прызначае судоў Рэспублікі Беларусь, акрамя тых, выбранне якіх аднесена да кампетэнцыі Вярхоўнага Савета;

11) прызначае іншых службовых асоб, пасады якіх вызначаны ў адпаведнасці з законам, калі іншае не прадугледжана Канстытуцыяй;

12) вырашае пытанні аб прыёме ў грамадзянства Рэспублікі Беларусь, яго спыненні і прадастаўленні прытулку;

13) узнагароджае дзяржаўнымі ўзнагародамі рэспублікі, прысвойвае класныя чыны і званні;

14) ажыццяўляе памілаванне асуджаных грамадзян;

15) прадстаўляе рэспубліку ў адносінах з іншымі дзяржавамі і міжнароднымі арганізацыямі;

16) вядзе перагаворы і падпісвае міжнародныя дагаворы, назначае і адкалікае дыпламатычных прадстаўнікоў рэспублікі ў замежных дзяржавах і пры міжнародных арганізацыях;

17) прымае вярыцельныя і адзінныя граматы акрэдытаваных пры ім дыпламатычных прадстаўнікоў замежных дзяржаў;

18) у выпадку стыхійнага бедства, катастрофы, а таксама беспарадкаў, што суправаджаюцца насілле ці пагрозай насілля з боку групы асоб і арганізацый, у выніку якіх узнікае небяспека жыццю і здароўю людзей, тэрытарыяльнай цэласнасці і існаванню дзяржавы, уводзіць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь або ў асобных яе мясцовасцях надзвычайнае становішча з унясеннем у трохдзённы тэрмін прынятага рашэння на зацвярджэнне Вярхоўнага Савета;

19) у выпадках, прадугледжаных у законе, мае права адкаліці правядзенне забастоўкі або прыпыніць яе не больш чым на двухмесячны тэрмін;

20) падпісвае законы, ___ мае права не пазней чым у дзевяцідзённы тэрмін з дня атрымання закона вярнуць яго са сваімі папярэжэннямі ў Вярхоўны Савет для паўторнага абмеркавання і галасавання. Калі Вярхоўны Савет большасцю не менш як 160 дэпутатаў пацвердзіць раней прынятае ім рашэнне, Прэзідэнт абавязаны падпісаць закон у трохдзённы тэрмін; нявернуты ва ўказаны тэрмін закон лічыцца падпісаным;

21) мае права адмяняць акты падведаных яму органаў выканаўчай улады;

22) прыпыняе рашэнні мясцовых Саветаў у выпадку неадпаведнасці іх закону;

23) узначальвае Савет Бяспекі Рэспублікі Беларусь;

24) з'яўляецца Галоўнакамандуючым Узброенымі Сіламі Рэспублікі Беларусь;

25) уводзіць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь у выпадку ваеннай пагрозы або нападения ваеннае становішча, аб'яўляе поўную, або частковую мабілізацыю;

261. ажыццўляе іншыя паўнамоцтвы, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй і законамі.

Прэзідэнт не мае права дэлегаваць якім-небудзь органам і службовым асобам свае паўнамоцтвы як кіраўніка дзяржавы.

АРТЫКУЛА 102. Прэзідэнт выдае ў межах сваіх паўнамоцтваў указы і распараджэнні, арганізуе і кантралюе іх выкананне.

АРТЫКУЛА 103. Прэзідэнт не можа займаць іншыя пасады, атрымліваць апрача заробтнай платы грашовыя ўзнагароджанні, за выключэннем ганарароў за творы навукі, літаратуры і мастацтва.

Прэзідэнт прыпыняе членства ў палітычных партыях і іншых грамадскіх аб'яднаннях, якія дамагаюцца палітычных мэт, на ўвесь тэрмін паўнамоцтваў.

АРТЫКУЛА 104. Прэзідэнт можа ў любы час падаць у адстаўку. Адстаўка Прэзідэнта прымаецца Вярхоўным Саветам.

АРТЫКУЛА 105. Прэзідэнт можа быць зняты з пасады ў выпадку парушэння Канстытуцыі або учынення ім злачынства, а таксама датэрмінова вызвалены ад пасады пры немагчымасці выканання ім сваіх абавязкоў па стану здароўя пастановай Вярхоўнага Савета, прынятай большасцю не менш як 160 дэпутатаў Вярхоўнага Савета.

Пытанне аб зняцці Прэзідэнта можа быць пастаўлена па прапанове не менш як 40 дэпутатаў Вярхоўнага Савета. Заключэнне аб парушэнні Прэзідэнтам Канстытуцыі даецца Канстытуцыйным Судом, аб учыненні злачынства -- спецыяльнай камісіяй Вярхоўнага Савета. З моманту вынясення заключэння Канстытуцыйнага Суда аб парушэнні Канстытуцыі ці заключэння спецыяльнай камісіі аб учыненні злачынства Прэзідэнт не можа выконваць свае абавязкі да вынясення Вярхоўным Саветам адпаведнага рашэння.

У выпадку зняцця Прэзідэнта ў сувязі з учыненнем злачынства справа па сутнасці абываючання разглядаецца Вярхоўным Судом.

АРТЫКУЛА 106. У выпадку вакансіі пасады Прэзідэнта або немагчымасці выканання ім сваіх абавязкоў яго паўнамоцтвы да прывясення Прысягі нававыбраным Прэзідэнтам пераходзяць да Старшыні Вярхоўнага Савета.

У гэтым выпадку абавязкі Старшыні Вярхоўнага Савета пераходзяць да Першага намесніка Старшыні Вярхоўнага Савета.

АРТЫКУЛ 107. Для рэалізацыі паўнамоцтваў выканаўчай улады ў галінах эканомікі, знешняй палітыкі, абароны, нацыянальнай бяспекі, аховы грамадскага парадку і іншых сферах дзяржаўнага кіраўніцтва пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь ствараецца Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 108. Кабінет Міністраў складае свае паўнамоцтвы перад нававыбраным Прэзідэнтам.

Члены Кабінета Міністраў назначаюцца і вызваляюцца ад пасады Прэзідэнтам. Прэм'ер-міністр, міністры замежных спраў, фінансаў, абароны, унутраных спраў, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі назначаюцца Прэзідэнтам на пасады са згоды Вярхоўнага Савета.

Прэм'ер-міністр ажыццяўляе непасрэднае кіраўніцтва дзейнасцю Кабінета Міністраў, падпісвае акты Кабінета Міністраў, якія маюць абавязковую сілу на ўсёй тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, выконвае іншыя ўскладзеныя на яго функцыі.

Вярхоўны Савет мае права заслухаць справадачу любога члена Кабінета Міністраў па пытаннях выканання законаў. У выпадку парушэння членам Кабінета Міністраў Канстытуцыі і законаў Вярхоўны Савет мае права паставіць перад Прэзідэнтам пытанне аб датэрміновым вызваленні яго ад пасады.

АРТЫКУЛ 109. Кампетэнцыя Кабінета Міністраў, парадак яго дзейнасці _____ вызначаюцца на аснове Канстытуцыі Законам аб Кабінеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Глава 5. СУД

АРТЫКУЛ 110. Судовая ўлада ў Рэспубліцы Беларусь належыць судам.

Судаўладкаванне ў рэспубліцы вызначаецца законам.

Утварэнне надзвычайных судаў забараняецца.

АРТЫКУЛ 111. Суддзі пры ажыццяўленні правасуддзя незалежныя і падпарадкоўваюцца толькі закону.

Якое-небудзь умяшанне ў дзейнасць суддзяў па выкананню правасуддзя недапушчальнае і цягне адказнасць па закону.

198 АРТЫКУЛ 112. Судзі выконваюць свае абавязкі беспэрмінога
199 Беспэрміноваму выбранню або назначэнню суддзяў павінен папярэднічаць 5-
212 гадовы тэрмін знаходжання на пасадзе суддзі. Гранічны ўзрост для заняцця
пасады суддзі -- 60 гадоў.

Падставы вызвалення суддзяў ад пасады прадугледжваюцца законам.

Судзі не могуць ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць, выконваць іншую аплатную работу, акрамя выкладчыцкай і навукова-даследчай, не звязанай з займаннем штатных пасад.

АРТЫКУЛ 113. Суды ажыццяўляюць правосуддзе на аснове Канстытуцыі, законаў і прынятых у адпаведнасці з імі іншых нарматыўных актаў.

Калі пры разглядзе канкрэтнай справы суд прыйдзе да вываду аб неадпаведнасці нарматыўнага акта Канстытуцыі або іншаму закону, ён прымае рашэнне ў адпаведнасці з Канстытуцыяй і законам і ставіць ва ўстаноўленым парадку пытанне аб прызнанні дадзенага нарматыўнага акта неканстытуцыйным.

АРТЫКУЛ 114. Справы ў судах разглядаюцца калегіяльна, а ў прадугледжаных законам выпадках -- аднаасобна суддзямі.

АРТЫКУЛ 115. Разбор спраў ва ўсіх судах адкрыты.

Слуханне спраў у закрытым судовым пасяджэнні дапускаецца толькі ў выпадках, устаноўленых законам, з захаваннем усіх правілаў судаводства.

АРТЫКУЛ 116. Правасуддзе ажыццяўляецца на аснове спаборнасці і роўнасці бакоў у працэсе.

АРТЫКУЛ 117. Бакі маюць права на абскарджанне рашэнняў, прыговораў і іншых судовых пастановаў.

РАЗДЗЕЛ V. МЯСЦОВАЕ КІРАВАННЕ І САМАКІРАВАННЕ

АРТЫКУЛ 118. Мясцовае кіраванне і самакіраванне ажыццяўляецца грамадзянамі праз мясцовыя Саветы, выканаўчыя і распарадчыя органы, органы тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання, мясцовыя рэферэндумы, сходы ___ і іншыя формы прамого ўдзелу ў дзяржаўных і грамадскіх справах.

АРТЫКУЛ 119. Мясцовыя Саветы выбіраюцца грамадзянамі адпаведных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак тэрмінам на чатыры гады.

АРТЫКУЛ 120. Мясцовыя Саветы, выканаўчыя і распарадчыя органы ў межах кампетэнцыі вырашаюць пытанні мясцовага значэння зыходзячы з агульнаадзяржаўных інтарэсаў і інтарэсаў насельніцтва, якое пражывае на адпаведнай тэрыторыі, выконваюць рашэнні вышэйстаячых органаў улады і кіравання.

АРТЫКУЛ 121. Да выключнай кампетэнцыі мясцовых Саветаў адносяцца:

□ зацвярджэнне праграм эканамічнага і сацыяльнага развіцця, мясцовых бюджэтаў і справаздач аб іх выкананні;

устапаўленне ў адпаведнасці з законам мясцовых падаткаў і збораў;

вызначэнне ў межах, устаноўленых законам, парадку кіравання і распараджэння камунальнай уласнасцю;

стварэнне выканаўчых і распарадчых органаў, зацвярджэнне асігаванняў на іх утрыманне і кантроль за іх дзейнасцю;

назначэнне мясцовых рэферэндумаў.

АРТЫКУЛ 122. Мясцовыя Саветы з ліку дэпутатаў выбіраюць старшыню Саветаў, якія на пасадзе з'яўляюцца адначасова кіраўнікамі выканаўчых органаў.

АРТЫКУЛ 123. Мясцовыя Саветы, выканаўчыя і распарадчыя органы на падставе дзеючага заканадаўства прымаюць рашэнні, якія маюць абавязковую сілу на адпаведнай тэрыторыі.

АРТЫКУЛ 124. Рашэнні мясцовых Саветаў, якія не адпавядаюць заканадаўству, адмяняюцца вышэйстаячымі Саветамі.

Рашэнні мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, якія не адпавядаюць заканадаўству, адмяняюцца адпаведнымі Саветамі, вышэйстаячымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, а таксама Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Рашэнні мясцовых Саветаў, іх выканаўчых і распарадчых органаў, якія абмяжоўваюць ці парушаюць правы, свабоды і законныя інтарэсы грамадзян, а таксама ў іншых прадугледжаных заканадаўствам выпадках могуць быць абскарджаны ў судзе.

АРТЫКУЛ 125. У выпадку сістэматычнага або грубага парушэння мясцовым Саветам патрабаванняў заканадаўства ён можа быць распушчаны Вярхоўным Саветам. Іншыя падставы датэрміновага спынення паўнамоцтваў мясцовых Саветаў вызначаюцца законам.

АРТЫКУЛ 126. Кампетэнцыя, парадак стварэння і дзейнасці органаў мясцовага кіравання і самакіравання _____ вызначаюцца законам.

РАЗДЗЕЛ VI. ДЗЯРЖАЎНЫ КАНТРОЛЬ І НАГЛЯД

Глава 6. КАНСТЫТУЦЫЙНЫ СУД РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

АРТЫКУЛ 127. Кантроль за канстытуцыйнасцю нарматыўных актаў у рэспубліцы ажыццяўляецца Канстытуцыйным Судом.

АРТЫКУЛ 128. Канстытуцыйны Суд выбіраецца Вярхоўным Саветам з кваліфікаваных спецыялістаў у галіне права ў колькасці 11 суддзяў на тэрмін 11 гадоў. Гранічны ўзрост членаў Канстытуцыйнага Суда -- 60 гадоў.

203

Асобы, выбраныя ў Канстытуцыйны Суд, не могуць ажыццяўляць прафесійна-прамысловую дзейнасць, выконваць іншую аплатную работу, акрамя выкладчыцкай і навукова-даследчай работы, не звязанай з займаннем штатных пасаг.

Асобы, выбраныя ў Канстытуцыйны Суд, маюць права ў любы час падаць у адстаўку.

Прамое або ўскоснае ўздзеянне на Канстытуцыйны Суд або яго членаў, звязанае з дзейнасцю па ажыццяўленню канстытуцыйнага кантролю, недапушчальнае і цягне адказнасць па закону.

178

АРТЫКУЛ 129. Канстытуцыйны Суд па сваёй ініцыятыве, а таксама па прапановах Прэзідэнта, Старшыні Вярхоўнага Савета, пастаянных камісій Вярхоўнага Савета, не менш як 20 дэпутатаў Вярхоўнага Савета, Вярхоўнага Суда, Вышэйшага Гаспадарчага Суда, Генеральнага пракурора, Кантрольнай палаты дае заключэнні:

216

аб адпаведнасці закону, міжнародных дагаворных і іншых абавязальстваў Рэспублікі Беларусь Канстытуцыі, міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь;

111 аб адпаведнасці прававых актаў міждзяржаўных утварэнняў, у якія ўваходзіць Рэспубліка Беларусь, указаў Прэзідэнта, пастановаў Кабінета Міністраў, а таксама актаў Вярхоўнага Суда, Вышэйшага Гаспадарчага Суда, Генеральнага пракурора, якія маюць нарматыўны характар, Канстытуцыі, законам і міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным рэспублікай.

112 Канстытуцыйны Суд мае права паводле свайго меркавання разгледзець пытанне аб адпаведнасці нарматыўных актаў любога іншага дзяржаўнага органа, грамадскага аб'яднання Канстытуцыі і законам, міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным рэспублікай.

АРТЫКУЛ 130. Нарматыўныя акты, міжнародныя дагаворныя або іншыя абавязцельствы, прызнаныя Канстытуцыйным Судом неканстытуцыйнымі з прычыны парушэння імі правоў і свабод чалавека, лічацца не маючымі юрыдычнай сілы ў цэлым ці ў пэўнай іх частцы з моманту прыняцця адпаведнага акта.

Іншыя нарматыўныя акты дзяржаўных органаў і грамадскіх аб'яднанняў, міжнародныя дагаворныя або іншыя абавязцельствы, прызнаныя Канстытуцыйным Судом неадпаведнымі Канстытуцыі, законам або міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь, лічацца страціўшымі сілу ў цэлым або ў пэўнай іх частцы з моманту, які ўстанаўліваецца Канстытуцыйным Судом.

Нарматыўна-прававыя акты міждзяржаўных утварэнняў, у якія ўваходзіць Рэспубліка Беларусь, прызнаныя Канстытуцыйным Судом неадпаведнымі Канстытуцыі, законам або міжнародна-прававым актам, лічацца няздзейнымі на тэрыторыі рэспублікі ў цэлым або ў пэўнай іх частцы з моманту, які ўстанаўліваецца Канстытуцыйным Судом.

Канстытуцыйны Суд выносіць рашэнні простай большасцю галасоў ад поўнага складу суддзяў.

АРТЫКУЛ 131. Заключэнні Канстытуцыйнага Суда з'яўляюцца канчатковымі, абскарджанню і аспратэставанню не падлягаюць.

АРТЫКУЛ 132. Канстытуцыйны Суд мае права ўносіць прапановы ў Вярхоўны Савет аб неабходнасці змяненняў і дапаўненняў Канстытуцыі, а таксама аб прыняцці і змяненні законаў. Такія прапановы падлягаюць абавязковаму разгляду Вярхоўным Саветам.

АРТЫКУЛ 133. Асобы, выбраныя ў Канстытуцыйны Суд, не могуць быць прыцягнуты да крымінальнай адказнасці, арыштаваны, іншым

спосабам пазбаўлены асабістай свабоды без згоды Вярхоўнага Савета, акрамя выпадкаў затрымання на месцы ўчынення злачынства.

217

Крымінальная справа супраць члена Канстытуцыйнага Суда можа быць узбуджана Генеральным пракурорам са згоды Вярхоўнага Савета.

АРТЫКУЛ 134. Кампетэнцыя, арганізацыя і парадак дзейнасці Канстытуцыйнага Суда вызначаюцца законам.

Глава 7. ПРАКУРАТУРА

АРТЫКУЛ 135. Нагляд за дакладным і аднастайным выкананнем законаў міністэрствамі і іншымі падведанымі Кабінету Міністраў органамі, мясцовымі прадстаўнічымі і выканаўчымі органамі, прадпрыемствамі, арганізацыямі і ўстановамі, грамадскімі аб'яднаннямі, службовымі асобамі і грамадзянамі ўскладаецца на Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь і падначаленых яму пракурораў.

Пракуратура ажыццяўляе нагляд за выкананнем законаў пры расследаванні злачынстваў, адпаведнасцю закону судовых рашэнняў па грамадзянскіх, крымінальных справах і справах па адміністрацыйных правапарушэннях, у выпадках, прадагледжаных законам, праводзіць папярэдняе следства, падтрымлівае дзяржаўнае абвінавачанне ў судах.

202

АРТЫКУЛ 136. *Адзіную і цэнтралізаваную сістэму органаў пракуратуры ўзначальвае Генеральны пракурор, які выбіраецца Вярхоўным Саветам тэрмінам на дзесяць гадоў.*

Ніжэйстаячы пракуроры назначаюцца Генеральным пракурорам.

АРТЫКУЛ 137. Генеральны пракурор і ніжэйстаячы пракуроры незалежныя ў ажыццяўленні сваіх паўнамоцтваў і кіруюцца толькі законам. У сваёй дзейнасці Генеральны пракурор падсправаздачны Вярхоўнаму Савету.

АРТЫКУЛ 138. Кампетэнцыя, арганізацыя і парадак дзейнасці органаў пракуратуры вызначаюцца законам.

Глава 8. КАНТРОЛЬНАЯ ПАЛАТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

187

АРТЫКУЛ 139. *Кантроль за выкананнем рэспубліканскага _____ бюджэту, выкарыстаннем дзяржаўнай уласнасці, выкананнем актаў Вярхоўнага Савета, якія рэгулююць адносіны дзяржаўнай уласнасці,*

гаспадарчыя, фінансавыя і падатковыя адносіны, ажыццяўляе Кантрольная палата.

200 АРТЫКУЛ 140. Кантрольная палата ўтвараецца Вярхоўным Саветам, дзейнічае пад яго кіраўніцтвам і падсправаздачна яму.

157 АРТЫКУЛ 141. Старшыня _____ Кантрольнай палаты выбіраецца Вярхоўным Саветам тэрмінам на пяць гадоў.

191 АРТЫКУЛ 142. Кампетэнцыя, арганізацыя і парадак дзейнасці Кантрольнай палаты ўстанаўліваюцца законам.

РАЗДЗЕЛ VII. ФІНАНСАВАЯ СІСТЭМА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

186 АРТЫКУЛ 143. Фінансавая сістэма рэспублікі ўключае дзяржаўныя цэнтралізаваныя фонды грашовых сродкаў і фінансы дзяржаўных прагпрыемстваў, устаноў, арганізацый.

На тэрыторыі Рэспублікі Беларусь праводзіцца адзіная бюджэтна-фінансавая, падатковая, грашова-крэдытная, валютная палітыка.

Банкаўская сістэма Рэспублікі Беларусь складаецца з Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь і іншых банкаў.

159 Нацыянальны банк рэгулюе крэдытныя адносіны, грашовае абарачэнне, устанаўлівае парадак разлікаў і валодае выключным правам эмісіі грошай.

215 АРТЫКУЛ 144. Бюджэт з'яўляецца асноўным фінансавым планам фарміравання і расходвання грашовых сродкаў рэспублікі. Бюджэтную сістэму складаюць рэспубліканскі і мясцовыя бюджэты.

АРТЫКУЛ 145. Даходы бюджэту фарміруюцца за кошт падаткаў, якія ўстанаўліваюцца законам, іншых абавязковых плацяжоў, а таксама іншых паступленняў.

Агульнадзяржаўныя расходы ажыццяўляюцца за кошт рэспубліканскага бюджэту ў адпаведнасці з яго расходнай часткай.

У адпаведнасці з законам у рэспубліцы могуць стварацца пазабюджэтыя фонды.

АРТЫКУЛ 146. Парадак складання, зацвярджэння і выканання бюджэтаў устанаўліваецца законам.

АРТЫКУЛ 147. Справаздача аб выкананні рэспубліканскага бюджэту прадстаўляецца на разгляд Вярхоўнага Савета не пазней пяці месяцаў з дня заканчэння справаздачнага фінансавога года.

196

Справаздача аб выкананні рэспубліканскага бюджэту публікуецца.

АРТЫКУЛ 148. Рашэнні аб дзяржаўных пазыках, прыцягненні замежных крэдытаў і іншых фінансавых абавязацельствах Рэспублікі Беларусь, прадастаўленні безвыплатнай дапамогі іншым дзяржавам прымаюцца Прэзідэнтам па ўзгадненню з Нацыянальнымі банкам у рамках агульнага ліміту дзяржаўнага доўгу, зацверджанага Вярхоўным Саветам.

РАЗДЗЕЛ VIII. ДЗЕЙННЕ КАНСТЫТУЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ І ПАРАДАК ЯЕ ЗМЯНЕННЯ

АРТЫКУЛ 149. Канстытуцыя валодае вышэйшай юрыдычнай сілай. Законы і іншыя акты дзяржаўных органаў выдаюцца на аснове і ў адпаведнасці з Канстытуцыяй.

У выпадку разыходжання закона з Канстытуцыяй дзейнічае Канстытуцыя рэспублікі, а ў выпадку разыходжання іншага нарматыўнага акта з законам дзейнічае закон.

АРТЫКУЛ 150. *Пытанне аб змяненні і дапаўненні Канстытуцыі разглядаецца Вярхоўным Саветам па ініцыятыве не менш як 150 тысяч грамадзян Рэспублікі, якія валодаюць выбарчым правам, не менш як 20 дэпутатаў Вярхоўнага Савета, Прэзідэнта, Канстытуцыйнага Суда.*

236

АРТЫКУЛ 151. Закон аб змяненні і дапаўненні Канстытуцыі можа быць прыняты пасля двух абмеркаванняў і адobrэнняў Вярхоўным Саветам з прамежкам не менш трох месяцаў.

237

Змяненні і дапаўненні ў Канстытуцыі не праводзяцца ў перыяд надзвычайнага становішча, а таксама ў апошнія шэсць месяцаў паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета.

АРТЫКУЛ 152. Канстытуцыя, законы аб унясенні ў яе змяненню і дапаўненняў, аб увядзенні ў дзеянне Канстытуцыі і указаных законаў, законы аб тлумачэнні Канстытуцыі лічацца прынятымі, калі за іх прагаласавала не менш як 160 дэпутатаў Вярхоўнага Савета.

Змяненні і дапаўненні Канстытуцыі могуць быць праведзены праз рэферэндум. Рашэнне аб змяненні Канстытуцыі шляхам рэферэндуму лічыцца прынятым, калі за яго прагаласавала большасць грамадзян, унесеныя ў спісы для галасавання.

З М Е С Т

Прэамбула	
Раздзел I.	Асновы канстытуцыйнага лагу
Раздзел II.	Асоба, грамадства, дзяржава
Раздзел III.	Выбарчая сістэма. Рэферэндум
Глава 1.	Выбарчая сістэма
Глава 2.	Рэферэндум (народнае галасаванне)
Раздзел IV.	Заканадаўчая, выканаўчая і судовая ўлада
Глава 3.	Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь
Глава 4.	Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
—	
Глава 5.	Суд
Раздзел V.	Мясцовае кіраванне і самакіраванне
Раздзел VI.	Дзяржаўны кантроль і нагляд
Глава 6.	Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь
Глава 7.	Пракуратура
Глава 8.	Кантрольная палата Рэспублікі Беларусь
Раздзел VII.	Фінансавая сістэма Рэспублікі Беларусь
Раздзел VIII.	Дзеянне Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і парадак яе змянення

Праект

**ЗАКОН
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

**АБ ПАРАДКУ ўСТУПЛЕННЯ ў СІЛУ КАНСТЫТУЦЫІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

Артыкул 1. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь уступае ў сілу з дня апублікавання, за выключэннем яе асобных палажэнняў, якія ўступаюць у сілу ў парадку і тэрміны, устаноўленыя гэтым Законам.

Апублікаваць Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь _____
199__ года.

Артыкул 2. Дзень прыняцця Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь аб'яўляецца святочным днём.

27 ліпеня лічыць і ў далейшым святочным днём -- Днём Незалежнасці.

Артыкул 3. У дзень уступлення ў сілу Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь спыняецца дзейнасць Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 1978 года з наступнымі змяненнямі і дапаўненнямі.

Нормы Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь прымяняюцца ў той частцы, у якой яны не супярэчаць Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 4. Законы, указаныя ў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, павінны быць прыняты на працягу двух гадоў пасля яе ўступлення ў сілу. Законы аб выбарах дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь і выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь павінны быць прыняты ў тэрміны, якія забяспечваюць правядзенне выбараў у адпаведнасці з часткай першай артыкула 7 гэтага Закона.

Закон аб Канстытуцыйным Судзе павінен быць прыняты да правядзення новых выбараў.

Артыкул 5. Законы і іншыя нарматыўныя акты да правядзення іх у адпаведнасць з Канстытуцыяй дзейнічаюць у той частцы, у якой яны не супярэчаць Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 6. На працягу двух гадоў пасля ўступлення ў сілу Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь павінны быць прыняты законы, якія

рэгулююць пераход да рэалізацыі правоў, прадугледжаных у артыкулах 30 (у частцы свабоднага перамяшчэння і выбару месца жыхарства ў межах рэспублікі), 46 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Гэты пераход павінен быць завершаны не пазней пяці гадоў пасля ўступлення ў сілу адпаведных законаў.

Артыкул 7. Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь павінны адбыцца не пазней _____ 199__ года, а выбары дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь новага склікання -- не пазней 199__ года.

Службовыя асобы, выбраныя або прызначаныя Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь дванацатага склікання, захоўваюць свае паўнамоцтвы на працягу тэрмінаў, устаноўленых заканадаўствам.

Артыкул 8. Даручыць Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь падпісаць Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь.

*Старшыня Вярхоўнага Савета
Рэспублікі Беларусь*

СПІС

членаў Канстытуцыйнай камісіі і экспертаў, якія ўдзельнічалі ў працы ўдзяльнікаў праекта Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь

Шаладонаў Васілій Іванавіч

Бараўцоў Валянцін Арцём'евіч

Васілевіч Рыгор Аляксеевіч

Галаўко Анатолій Аляксандравіч

Ганчар Віктар Іосіфавіч

Глушкевіч Яўген Міхайлавіч

Голубеў Валянцін Фёдаравіч

Драбязка Сцяпан Рыгоравіч

Кучынскі Уладзімір Аляксандравіч

Леўшуноў Сяргей Яўген'евіч

Піскароў Віктар Аляксеевіч

Семянкоў Віктар Іванавіч

Скарынін Мікалай Паўлавіч

Толцік Мікалай Афанасьевіч

Фадзееў Валерый Аляксеевіч

Чудакоў Міхаіл Піліпавіч

Чыгір Васілій Фёдаравіч

Шабайлаў Віктар Іванавіч

Юркевіч Мікалай Рыгоравіч

Юхо Іосіф Аляксандравіч

